

16. Рішення Ярмолинецького районного суду Хмельницької області від 20 червня 2019 року у справі № 674/2008/18 про визнання протиправною та скасування постанови про накладення адміністративного стягнення. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82781450>.

17. Рішення Нижньосірогозького районного суду Херсонської області від 31 липня 2020 року у справі № 659/442/20 про скасування постанови про накладення адміністративного стягнення. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90772565>.

18. Рішення Василівського районного суду Запорізької області від 03 березня 2020 року у справі № 311/2615/19 про скасування постанови про накладення адміністративного стягнення. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88452646>.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-58>

FREEDOM AS A VALUE IN SETTLING PUBLIC LAW DISPUTES INVOLVING LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES

СВОБОДА ЯК ЦІННІСТЬ У ВРЕГУЛЮВАННІ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ ЗА УЧАСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Velychko V. Yu.

*External Postgraduate Student
at the Department of Constitutional
and Administrative Law,
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Величко В. Ю.

*здобувач кафедри конституційного
та адміністративного права
Запорізького національного
університету
м. Запоріжжя, Україна*

Адміністративно-судочинне право та його нормативні положення є засобом, що має належно обмежувати свободу учасників позовного провадження, задля досягнення балансу та співмірності інтересів різних учасників публічно-управлінських правовідносин.

Встановлення дозволів та заборон в адміністративно-судочинних правовідносинах визначає нормативну структуру свободи [1, с. 168].

Таким чином, свобода є таким інструментом, що дозволяє для особи брати участь у публічно-управлінських правах, реалізовувати

надані їй можливості за допомогою соціальних та державницьких інституцій, що є можливим за наявності якісного та належного законодавства.

Таким чином, свобода як цінність адміністративно-судочинних правовідносин визначається через міру належної поведінки особи, що обмежується актами законодавства, правами та інтересами інших учасників правовідносин, і характеризується формалізацією процедури розгляду адміністративного позову та недопустимістю проявів зловживання правом.

Неприпустимість зловживання процесуальними правами є однією з основних засад (принципів) адміністративного судочинства (пункт 9 частини третьої статті 2 КАС України). У пункті 1 частини п'ятої статті 44 КАС України закріплено, що учасники справи зобов'язані виявляти повагу до суду та до інших учасників судового процесу.

Проявами зловживання процесуальними правами може бути використання нецензурної лексики у процесуальних документах. У якості прикладу наведемо матеріали судової практики.

Згідно із положеннями Постанови Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 27 квітня 2020 року у справі №400/3127/19 було встановлено, що подана в справі апеляційна скарга містить неприйнятні цьому процесуальному документу висловлювання та судження щодо судді, в ній застосовуються неповажні слова відносно держави України, судових органів України та їх посадових осіб. Зокрема скаржник зазначив: «Суд іменем України відмовив мені у поновленні мого права на отримання дубліката диплома, чим викликав у мене відразу до України і гнів, тож я не можу стриматися і пишу таке: Щезла б суддя Гордієнко Т.О. Щасливі Донецьк і Луганськ, бо там не може бути судді Гордієнко Т.О.» [2]. Судом було зазначено, за правилами частини третьої статті 45 КАС України, якщо подання скарги, заяви, клопотання визнається зловживанням процесуальними правами, суд з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання (п. 15 Постанови Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 27 квітня 2020 року у справі №400/3127/19 [2]).

Відповідно до частини першої статті 45 КАС України учасники судового процесу та їхні представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами. Зловживання процесуальними правами не допускається. Нецензурна лексика, образливі та лайливі слова, символи, зокрема для надання особистих

характеристик учасникам справи, іншим учасникам судового процесу, їх представникам і суду не можуть використовуватися ні у заявах по суті справи, заявах з процесуальних питань, інших процесуальних документах, ні у виступах учасників судового процесу та їх представників [3].

Використання учасниками судового процесу та їх представниками нецензурної лексики, образливих і лайливих слів, символів у поданих до суду документах і у спілкуванні з судом, з іншими учасниками процесу, їхніми представниками, а також вчинення інших аналогічних дій свідчать про очевидну неповагу до честі, гідності цих осіб з боку осіб, які такі дії вчиняють. Ці дії суперечать основним засадам (принципам) адміністративного судочинства, а також його завданню. З огляду на це, вчинення таких дій суд може визнати зловживанням процесуальними правами та застосувати, зокрема наслідки, передбачені частиною третьою статті 45 КАС України.

Подібні висновки викладені в ряді інших справ, що розглядалися в порядку адміністративного судочинства. Зокрема, відповідно до постанови Великої Палати Верховного Суду в постанові від 14 березня 2019 року в справі №9901/34/19 [3]. На переконання Великої Палати Верховного Суду, нецензурна лексика, образливі та лайливі слова, символи, зокрема, для надання особистих характеристик учасникам справи, іншим учасникам судового процесу, їх представникам і суду не можуть використовуватися ні у заявах по суті справи, заявах з процесуальних питань, інших процесуальних документах, ні у виступах учасників судового процесу та їх представників [3].

Реалізація свободи в адміністративно-судочинних правовідносинах не повинна перешкоджати здійсненню своєчасного та ефективного правосуддя, а також заподіювати шкоду іншим учасникам процесу. Зловживання процесуальними правами може призводити до безпідставного збільшення строків судового розгляду, допущення помилок у судових рішеннях, що результативно призводить до порушення матеріальних і процесуальних прав інших учасників процесу, органів державної влади та місцевого самоврядування [4, с. 286].

Попри нормативне закріплення відповідальності за вчинення зловживання правами у статті 45 КАС України є відсутність встановлення його сутності [5, с. 19]. Відповідно до ст.13 Конституції України зазначається недопустимість здійснення прав, із порушенням прав інших осіб, а також із порушенням моральних засад суспільства. Важливо підкреслити, що застосування зловживання правом може

бути характерно лише для тих осіб, які наділені повноваженнями чи правомочностями [6, с. 50-57].

До проблем нормативного регулювання відносин із зловживання правом відносяться: недосконалість чинного законодавства; невизначеність місця такого принципу у системі адміністративно-судочинних правовідносин; застосування оціночних категорій при встановленні змісту та характеристики дій уповноваженої особи; неоднозначність тлумачення змісту категорії добросовісна та належна поведінка суб'єкта правовідносин та допущення ним зловживання правом [7].

Зловживання процесуальними правами як прояв порушення меж процесуальної свободи в адміністративно-судочинних правовідносинах створює шкідливий вплив на здійснення державою функцій правосуддя, створює загрози порушення строків розгляду справи, а відтак і відновлення порушених прав у сфері публічно-управлінських правовідносинах.

Література:

1. Проблеми реалізації прав людини та громадянина в Україні : монографія / [кол. авторів ; за ред. Н. М. Оніщенко, О. В. Зайчука]. К. : ТОВ «Видавництво “Юридична думка”», 2007. 424 с.

2. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 27 квітня 2020 року у справі №400/3127/19 . URL.: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88933492>

3. Постанова Великої Палати Верховного Суду в постанові від 14 березня 2019 року в справі №9901/34/19 . URL. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81013341>

4. Козачук Д. А., Басалюк Н. В., Таркін В. П. Зловживання учасниками процесу своїми процесуальними правами в адміністративному судочинстві. Молодий вчений. 2018. № 4(2). С. 685-689. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4%282%29__79

5. Калюжний Р.А., Андрущенко І.Г. Зловживання правом: сутність та шляхи протидії. Бюлетень Міністерства юстиції України. № 8 (58) 2006 р. С. 17 – 21. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/26483/1/%D0%97%D0%9B%D0%9E%D0%92%D0%96%D0%98%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%D0%9C.pdf>

6. Віхляев М. Ю. Співвідношення понять "суб'єкти адміністративного права" та "суб'єкти адміністративних

правовідносин" у контексті розгляду громадських об'єднань як суб'єктів адміністративного права. *Право і суспільство*. 2013. № 3. С. 50–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2013_3_10

7. Кузнець О. М. Зловживання процесуальними правами сторонами виконавчого провадження, їх представниками та державним виконавцем. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 178-183. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2015_1_45

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-59>

GENERAL TRENDS OF REFORMING THE CATEGORICAL APPARATUS OF THE SCIENCE OF ADMINISTRATIVE LAW

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ НАУКИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Solomakha A. H.
PhD in law, lawyer

Соломаха А. Г.
кандидат юридичних наук, адвокат

Про процеси реформування адміністративного права найбільше свідчать зміни в його категоріальному апараті. Категоріальний апарат, яким науковці користувалися ще в 90-х роках минулого століття, вже на п'ятдесят відсотків змінився. В категоріальному апараті адміністративного права:

– без суттєвих змін залишились такі поняття як «адміністративно-правова норма», «адміністративно-правові відносини», «механізм адміністративно-правового регулювання» і ін.;

– зникли такі категорії як «державне управління», «суб'єкти державного управління», «функції, методи та форми державного управління»;

– з'явилися нові поняття (наприклад, «адміністративна процедура», «адміністративна послуга», «адміністративний договір», «публічне адміністрування» і ін.);